

ÅRSSKRIFT

2021

NØRREBRO LOKALHISTORISKE
FORENING OG ARKIV

Udgivet af:
**NØRREBRO LOKALHISTORISKE
FORENING OG ARKIV**

Nr. 35, februar 2022
ISSN: 1902-0422

Redaktion:
Foreningens bestyrelse.

Adresse:
Karsten Skytte Jensen
Balders Plads 4, 2. tv.
2200 København N.

Foreningens bestyrelse:

Formand:
Karsten Skytte Jensen
22 92 14 05

Næstformand:
John Dickov
29 46 28 24

Kasserer:
Ingrid Bøvith
20 70 52 08

Bestyrelsesmedlem:
Anders Lillelund

Bestyrelsesmedlem:
Josephine Grandlev Bonnevie

Suppleant:
Pernille Grouleff Poulsen

**Foreningen og arkivet kan træffes efter
aftale med formanden via e-mail:
info@noerrebrolokalhistorie.dk
eller tlf. 22 92 14 05.**

Undtagen i juli og august måned hvor vi
holder sommerferie.

E-mail:
info@noerrebrolokalhistorie.dk

Hjemmeside:
www.noerrebrolokalhistorie.dk

Forsidebillede:
Nørrebrogade ved Fælledvej, ca. 1910.

Tryk:
Frydenberg A/S

Støttet af Kultur- og Fritidsudvalget

Årsberetning 2021

Året 2021 har desværre igen været præget af nedlukket aktivitet på grund af coronaen. Men vi fik dog gennemført vores generalforsamling den 16. september.

Den 26. september havde vi en vellykket byvandring med temaet “Kirkegård, Kebab og Superkile” med god tilslutning med 25 personer. Vores dygtige og vidende guide viste os rundt på Assistentens Kirkegård og i Jægersborggade og turen sluttede ved Superkilen. Til sidst var der en lille forfriskning i Nørrebrohallens café.

I efteråret fik vi en henvendelse fra Biblioteket Blågården om et samarbejde om en turguide i kvarteret for elever i de lidt større skoleklasser med udgangspunkt fra Blågårds Plads. Tine Garsdal fra Biblioteket har været tovholder, og der er gennemført et par rundvisninger ledet af Jan Janssen og Tine Garsdal. (Se artiklen på side 14)

Nørrebrokalenderen 2022 kom på gaden i begyndelsen af november for 12. år i træk. Den blev som sædvanlig solgt hos Steenberg Bog og Idé, Irma på Tagensvej, Fodplejen i Hillerødgade samt ved dørsalg gennem vores forening. Vi fik trykt 600 stk. som alle er blevet solgt.

Vores medlemstal er desværre lidt faldende. Men vi må dog med glæde konstatere, at vi på trods af nedlukningen alligevel har fået en del nye medlemmer.

Vi er medlem af SLAK, Sammenslutningen af Lokalhistoriske Arkiver i København. John Dickov, vores næstformand, er valgt til bestyrelsen i SLAK.

SLAK administrerer og fordeler de individuelle tilskud til huslejer og tilskud til tryk af vores årsskrift, tilskud til kontorhold og administration af internet og vores hjemmeside.

Stiftelser på Nørrebro

Af Jan Jansen

Laugenes sociale arbejde

Både før og efter Reformationen var det et evigt problem, hvad samfundet skulle stille op med syge, uarbejdsdygtige og gamle. Den katolske kirke havde traditionelt taget sig af de mest udsatte, men efter at den protestantiske kongemagt satte sig på kirkens institutioner og ejendomme, måtte private og erhvervsliv supplere de nu statsejede og kommunale hospitaler, den oprindelige betegnelse for plejehjem og sygehuse. De baserede sig på legater og stiftelser.

Oprindeligt måtte håndværkervende ikke gifte sig før de havde fået et mester- og et borgerbrev. Så indgik de ægteskab med en pige eller enke fra faget, helst en mesterdatter, så de kunne efterfølge svigerfar. På den måde opstod der skæve aldersforskelle mellem mand og kone. Og når enker ikke længere kunne føde flere børn, fik de heller ikke en ny forsørger. Her har vi spiren til håndværkerlaugenes bestræbelser på at skaffe boliger og aldersrenter til denne gruppe. Laugene dækkede som regel heller ikke husleje og leveomkostninger for deres gamle medlemmer, men fra

Alderstrøst.

den katolske tid havde de en absolut pligt til af medfinansiere og gennemføre medlemmernes begravelser. Det er også et udgangspunkt for organisationernes sociale samvittighed. Hver mester skulle huse og bekoste sine lærlinge, mens de velhavende laug havde egne svendeherberger i deres laugshuse eller andetsteds inde i København.

Med Næringsfrihedslovens ikrafttræden i 1862 blev Københavns laug ophævet. Men de fortsatte under samme navn som faglige sammenslutninger, hvor både håndværk og handel (købmænd) kom i samme civilretslige ramme. Før loven fandtes 53 laug og 9 korporationer med tilsammen 16.553 personer i København. Af dem var 3 laug allerede tomme, det vil sige havde 0 medlemmer. Knap hundrede år senere, i 1940 havde Haandværkerforeningen 51 laug og sammenslutninger som medlemmer. Automekanikere var trådt ind der, hvor der engang var små fag som klokkestøbere og våbensmede.

Alderstrøst

En af de største kraftanstrengelser for den nystiftede Kjøbenhavns Haandværkerforening var den navnkundige bolig- og forsørgelsesstiftelse for sine egne enker, enkemænd og ægtepar på aftægt uden opsparing. "Til gamle og trængende Medborgere og Medborgerinder af Haandværkerstanden". Inden dette tidspunkt blev de udsatte gamle anbragt på "Almindeligheden" i Amaliegade, Frederiks Arbejds-

hus i Bredgade og Vartov på Vestervold. Den første af fire femetagers bygninger mellem Nørrebrogade, Blågårdsgade og Baggensengade blev døbt "Alderstrøst" og blev indviet i 1862. Historien om denne institution med egen læge, 195 boliger til lav husleje eller friboliger, brændselshjælp og kontanthjælp er udførligt beskrevet i litteraturen. For resten kunne medlemmer af Bryggerlauget, Destillatørforeningen og Brændevinsbrønderlauget ikke få en fribolig. Sådan var moralen såmænd dengang. I 1879 var komplekset helt færdigt. Mellem 1893 og 1895 kom der en Alderstrøst nummer to til, beliggende mellem Nørre Allé og Møllegade. Her fik foreningen 253 lejligheder. Finansieringen foregik gennem et lotteri, gaver, lån og inddragelse af eksisterende legater og stiftelser samt huslejeindtægter, bl.a. fra 6 butikker på Nørrebrogadelængen. De to bygningskomplekser hører i dag under Alderstrøst og har stadig Haandværkerforeningen som tilsynsførende. Et flertal af de mange københavnske laug var enten medstifter eller blev medejere af Alderstrøst, ikke mindst, når de ikke selv var i stand til at finansiere en selvejte bygning.

Laugstiftelser

Urtekræmmerforeningens stiftelser

Et eksempel for denne filantropiske virksomhed gives her med et enkelt københavner laug og dets efterfølger Urtekræmmerforeningen (fra 1946 Københavns Købmandsforening), nemlig Urtekræmmerlauget.

Urtekræmmerlaugets ældste filantropiske stiftelse befandt sig fra 1845 i Hindegade og bestod af et mindre antal toværelseslejligheder. I elleve år havde laudet opsparret startkapitalen til sit hus. For at blive skrevet op til en aldersbolig skulle laugets medlemmer først indbetale 28 rigsdaler. Efterspørgslen oversteg hurtigt udbuddet og laugets efterfølger med det nye navn Urtekræmmerforeningen åbnede i april 1866 endnu en stiftelsesbygning i daværende Søgade, nu Læssøesgade nr. 18, et nyt hus med fire etager og to opgange A og B, med udelukkende toværelseslejligheder til sine pensionerede medlemmer. De fleste af dem enker. Igen viste det sig hurtigt, at der manglede flere aldersboliger og de to stiftelser blev sat til salg for at kunne finansiere et meget større byggeri på et nedlagt petroleumslager langs Ægirsgade, som bagermester Pitzner var ejer af. Der skulle læssegulv til at opfylde grunden og gøre den egnet til et haveanlæg bag den kommende stiftelseejendom. Indvielsen kom i 1902 og allerede året efter blev den udvidet med 2000 kvadratalen for at haveanlægget skulle flugte med det store bygningskompleks. Haven fik flisebelagte stier og lysthuse. Urtekræmmerforeningens stiftelse i Ægirsgade med seks indgangsdøre og fire etager fyldte den ene gadeside fra Nannasgade til Balders Plads med gadenumrene 55-65. Nu kunne medlemmerne også søge om tre- og fireværelseslejligheder. I 1926 kom der en byggeudvidelse på plads på to nyerehvervede arealer ved Nannasgade (nr. 20) og Balders Plads

(nr. 2). Hermed kom der også et lokale til en hyggelig fælles dagligstue.

Foreningens nye ejendom blev også dens centrale domicil med et møde- eller festlokale til 100 siddende personer og med udsigt til haven, med et bibliotek og en opholdssalon.

Friboliger var der næppe mange af sammenlignet med Alderstrøst, men mere velhavende medlemmer bidrog løbende til filantropiske projekter. I 1911 skænkede grosserer Adolph Rich et eksorbitant beløb på 50.000 kroner til en understøttelsesfond, der årligt uddelte 2.500 kroner i legater til trængende medlemmer på Adolph Richs fødselsdag. Dansk Handelsstands Enkefond fik indtil sin nedlæggelse i 1923 væsentlige tilskud, bl.a. til en årlig skovtur til Nordsjælland eller syd for hovedstaden. I begyndelsen blev beboerne kørt rundt i lejede charabancer, derefter i velhavende medlemmers private biler. Etatsråd Olesen, De danske Spritfabrikker, bekostede med sin søn en fribolig. Anthon Petersen, Kaffesurrogatfabrikken "Danmark", bekostede årlige julegaver til beboerne og fik efterfølgende sit portræt opsat i festsalen. Andre fabrikanter gav også bidrag og betalte for annoncer i foreningens jubilæumsskrift fra 1937. I 1979 blev 30 resterende legater lagt sammen i en ny fond og tre år senere kunne beboerne købe hele stiftelsen gennem oprettelse af andelsboligforeningen "AB Kræmmerhuset".

Adskillige laug bekostede efter Næringslovens vedtagelse før og efter oprettelsen af Alderstrøst deres egne stiftelser i Indre By, på brokvartererne eller på Frederiksberg. Guldsmedene havde en i Ribegade og en i Gentofte. Handskemagerne en på H. C. Ørstedesvej, sadelmagerne og slagterne begge en på Nordre Fasanvej, vognmagerne en i Fredericiagade. På Nørrebro fik Smedemesterforeningen (ikke svendene!) bygget en femetagers ejendom med 39 to- og treværelseslejligheder i Meinungsgade 17. Formandens portræt ses stadig på facaden. Ved grundlæggelsen i 1883 var det ankersmedemester A. W. Holm. Meinungsgade var på dette tidspunkt F. L. Smidts lille metalindustrigade.

Brolæggerstiftelsen

Bag det gamle Landsarkiv i den korte Florsgade 3-5 befinder sig den tidligere Brolæggerstiftelse. Bygget 1904-6 af brolægningsentreprenør Jens Eliassen med ti lejligheder i hver opgang til brolæggerkollegaer og enker som friboliger og lejeboliger i form af en fundats fra 1906. Eliassen skød et større beløb ind i stiftelsen. De første mange år var de dengang moderne boliger ret så attraktive, men deres standard uden badeværelse og kakkelovnsopvarmet blev med årene mindre eftertragtet og lejere udenfor branchen rykkede ind. I 1988 blev ejendommen sat til salg og købt af brolægger Jørn Jensen og hans familie for lidt over to millioner kroner. Unge le-

Købmandsstiftelsen på hjørnet af Nannasgade og Ægirsgade.

jere kunne nu rykke ind for 4500 kroner om måneden. I 2017 blev ejendommen i en moderniseret tilstand solgt til lejerne i form af en andelsboligforening, som det er sket mange steder i København. En enkelt lejlighed bebos i 2021 stadig af en brolægger!

Private håndværkerstiftelser

Hjorth og Ulrichsens Stiftelse

Denne stiftelse skulle også give husly til andre end håndværkere. Den havde til formål at skaffe ugifte døtre af embedsmænd eller borgere fribolig eller bolig til en billig leje. Den var grundlagt ved bidrag, der samledes ved en autoriseret kollekt, som sattes i gang så tidligt som i 1849. Drejermester J. Ulrichsen købte til dette øjemed en byggegrund i Blågårdsgade 21.

J. Ulrichsen havde påbegyndt opførelsen af en ejendom i Blågårdsgade, men på grund af pengemangel indrettede han den til stiftelse, hvorved han gennem kong Frederik VII opnåede forskellige lettelser. Hans nabo, nålemagermester, senere justitsråd P.C. Hjorth med værksted på Vimmelskafte, ville også være stiftelsesopretter, og han fik overtalt Ulrichsen til at de skulle slå deres stiftelser sammen. På den måde fik Hjorth rådighed over 400 rigsdaler, som Ulrichsens stiftelse havde givet i overskud, og ved hjælp gennem en autoriseret kollekt kunne Hjorths bygning opføres i 1857. Den var beliggende i Wesselsgade 12 og fik navnet Hjorth og Ulrichsens Stiftelse. Samme år blev Ulrichsens bygning i Blågårdsgade solgt. Bygningen

i Wesselsgade eksisterer ikke længere. I stedet er der på grunden etableret en legeplads.

Denne næsten palæagtige ejendom beliggende i Baggensesgade nr. 6 blev opført i 1879 med forhus og et sidehus. I 1881 blev den omdannet til Marinens Officerers Stiftelse, og som sådan fungerede den helt op til vore dage. I nyere tid er huset blevet indrettet til andelslejligheder.

Klosteret

En anden berømmelig privat stiftelse går i dag under navnet Klost(e)ret og skyldes den i sin tid dominerende tekstilmogul og fabrikant Holger Petersen. Han tilskødede i 1908 en af sine grunde på Ydre Nørrebro, i dag Bragesgade 26, den nystiftede manufakturhandlerforening. I sin fabrik på Tagensvej beskæftigede han udover ufaglærte arbejdere også håndværkere som knappemagere, spindere, farvere og vævere. Stiftelsen på Nørrebro var for resten kun en af Petersen utallige initiativer indenfor handel og industri i Danmark, Sverige og på De vestindiske Øer. Ved Holger Petersens død i 1917 blev en fond med en kapital på 7 millioner kroner oprettet. I alt kr. 700.000 blev fordelt til fremme for handelslivet og især uddannelse af unge. Petersens imponerende bygning fra 1909 er tegnet af de dengang populære arkitekter Valdemar og sønnen Bernhard Ingemann og fremmaner overgangen fra den eklektiske stilblanding til skønvirke. Fra Holger Petersens tid bestod stiftelsens beboere af Manufakturhandler-

foreningens medlemmer, men det kneb efterhånden med at finde lejere med handelsbaggrund. Fra begyndelse af 1970'erne overlod foreningen det til et ejendomsfirma at udleje fraflyttede boliger. I foråret 1978 besluttede Manufakturhandlerforeningen, at de nu 32 resterende medlemmer skulle kunne overtage huset som andelshavere, hvis man altså selv kunne skaffe nye købere til lejlighederne, hvilket ikke var noget stort problem. I april 1978 blev der holdt en stiftende generalforsamling i Andelsboligforeningen Klosteret. Man besluttede at overtage huset pr. 1. juli til en sum af 2,7 mio. kroner med kr. 300.000 i udbetaling. En uge efter var ca. 30 nye andelshavere fundet blandt venner og ven-

ners venner. I løbet af sommeren flyttede alle de nye ind og i august kunne det fejres med en stor fest.

Denne oversigt er ikke fuldstændig. Alene i Elmegade var der to stiftelser: Ølhandlerforeningens eller rettere sagt brygger Jacobsens (nr. 6) og Bogbinder- og Kartonnagearbejdernes (nr. 24-26). Til sidst skal det nævnes, at der fandtes andre private stiftelseshuse på Indre Nørrebro bl.a. Ole Thorups stiftelse i Thorupsgade 6-8, Sabbathshvile i Griffenfeldsgade 9-11 og M.E. Grøns friboliger på Solitudevej 7-9 (nedrevet), som ikke udtrykkeligt var forbeholdt pensionerede håndværkere eller handelsuddannede pensionister.

Klosteret på hjørnet af Bragesgade og Nannasgade.

Jægersborggadesagen

Af John Dickov

Fra min tid som skribent af lokalhistoriske artikler til A/B Jægers tidligere beboerblad Jægerposten, som siden blev samlet til hæftet "Historien om én Gade", har jeg fundet følgende:

Fra formand Kim Christensen, Socialdemokratiets 12. kreds har jeg for en del år siden fået et eksemplar af kredsens 100 års jubilæumsskrift fra 1995, hvorfra jeg har taget et lille udpluk om Jægersborggade.

Jægersborggade blev bygget som et udpræget spekulationsbyggeri af et konsortium, der bl.a. talte navne som minister Peter Adler Alberti [1851–1932], murermester og justitsraad Albert Nicolaj Schioldann [1843–1917] samt en sagfører G. Kremer. De førte en meget hårdhændet politik overfor lejerne, da de bl.a. under lockouten i 1899 satte mange lejere på gaden. Konsortiet bekvemmede sig derefter til at indlede forhandlinger med Socialdemokratiets 12. kreds' folketingsmand, redaktør Emil Wiinblad [1854–1935], som havde det krav, at ejendomme og lejlighe-

Jægersborggade, ca. 1910.

der skulle istandsættes samt at der skulle ansættes en inspektør, som den lokale arbejderbefolkning kunne have tillid til, og denne stilling blev besat af Alfred Andersen.

Mange år efter – i 1964 – var daværende folketingsmand og senere Boligminister Helge Nielsen [1918–1991] stærkt involveret i en strid mellem ejerne om forholdene i Jægersborggade. Ved Dronning Louises Asyls 100 års jubilæum i 1987 må vi desværre konstatere, at boligstandarden i Jægersborggade og kvarteret heromkring stadig er alt for ringe.

Senere i jubilæumsskriftet for 12. Kreds er en historie om netop Jægersborggade med overskriften Jægersborggadesagen, som gengives her:

Jægersborggade er stadig 12. Kreds' mest folkerige gade med sine 700 husstande, og husstande der for langt de flestes vedkommende består af flere end 2 personer. Jægersborggade er stadig en gade, hvor nedslidningen er stor, og hvor vedligeholdelsen stadig er meget lav.

Helge Nielsen, dengang MF, havde 1. december 1963 et spørgsmål til den daværende boligminister om huslejeforhøjelser og vedligeholdelser og sondringen mellem vedligeholdelser og forbedringer. I forbindelse med dette spørgsmål kom Helge Nielsen med nogle meget nedsættende bemærkninger omkring vedligeholdelsesstandarden i Jægersborggade og de

lejeforhøjelser. Som den daværende ejer, vekslerer Erik Jensen havde gennemført efter at have overtaget ejendommene fra den svenske godsejer Anders Bergengren.

Jægersborggades lejerforening havde i mange år kæmpet med de hidtidige ejere, og kampen fortsatte med de nye ejere, der på mange måder optrådte meget aggressivt overfor lejerne med huslejesager til følge. Det var helt naturligt, at 12. Kreds' folketingsmand gik ind i disse sager på lejernes vegne. Helge Niensens udtalelser medførte, at ejerne klagede til Folketingets formand og anmodede om, at Helge Niensens udtalelser blev tilbagekaldt, hvilket naturligvis blev afvist. Ejeren Erik Jensen og hans medarbejdere fulgte Helge Nielsen på hans forskellige møder rundt om i landet og opfordrede ham til at gentage sine angreb på Erik Jensen. Hver gang gentog Helge Nielsen, at han stod ved sine udtalelser. Erik Jensen havde en båndoptager med til alle møderne i håbet om, at få nogle kompromitterende udtalelser fra Helge Nielsen, men det mislykkedes for Erik Jensen og hans håndlanger.

Barnemord i Jægersborggade

Af John Dickov

Blandt det meget lille billedmateriale jeg havde fået fremskaffet var et par dårlige fotokopier af gamle avisbilleder taget efter et mord i gaden i 1924 i Jægersborggade 33 (det nu nedrevne baghus), hvor jeg ikke havde kunnet finde yderligere oplysninger om, og det nævnte jeg i en lokalhistorisk artikel i beboerbladet Jægerpostens juninummer i 1996, med det resultat, at jeg blev kontaktet af en beoer fra gaden, som medbragte en fotokopi af en side fra Berlingske Tidende fra august 1919 med følgende overskrift:

En 13-aarig pige voldtaget og dræbt i Jægersborggade

Om denne udåd fortalte avisen følgende, som redaktionen har tilladt sig at forkorte lidt.

I Jægersborggade 36, 2. sal bor en forladt hustru med 2 små børn. Hun har i et stykke tid udlejet værelset mod gården til en sømand, som midlertidigt er uden hyre, men af og til har et job i Nyhavn som nattevagt på skibe.

Da moderen ved 16-tiden kom hjem, blev hun mødt af et frygteligt syn, for på køkkengulvet lå en pige, som så ud til at være 13-14 år gammel med tøjlet i uorden, og hun kunne straks se, at pigen var død kort tid før, da liget stadig var varmt. Hun

kendte ikke pigen, men kontaktede straks politiet på Lyngbygestationen (nuværende Hillerødgade), som straks kom sammen med en lokal læge, som blot kunne konstatere, at pigen var død.

Politiinspektøren og 2 af hans assistenter gik i gang med at afhøre opgangens beboere samt moderen uden afgørende spor, men det stod dog snart klart, at gerningsmanden måtte være den logerende sømand, som straks blev efterlyst, da politiet fandt ud af, at han tidligere var straffet for tyveri med efterfølgende afsoning i Tugt- & Forbedringshuset.

Den myrdede piges identitet kendte man dog ikke, og hverken damen, som fandt pigen, eller opgangens beboere kendte den myrdede pige. Hun blev først identificeret senere på aftenen efter adskillige gisninger om, hvor hun hørte hjemme, og til sidst troede man simpelthen, at hun slet ikke kom fra gaden.

Ved 20-tiden blev en pige fra nr. 53 imidlertid efterlyst, da en moder savnede sin 13-årige datter, som var iført en trøje med store knapper på, og netop sådan en trøje var den myrdede pige iført. Da moderen hørte, hvad der muligvis var hændt hendes datter, faldt hun i krampegråd og besvime. I stedet tog hendes nabo af sted sammen med politiet til Retsmedicinsk Insti-

tut for at identificere pigen. Derefter var det op til denne nabo at forklare sagens sammenhæng for moderen.

Forbryderen anholdes ...

Den mistænkte sømand var nattevagt på skibet Kansas, som var under reparation ved Refshaleøen, og dette sted blev holdt under opsigt i jagten på sømanden, mens andre politifolk ransagede kvarteret omkring Nyhavn uden at kende mistænkte. De havde kun set et foto af ham, og de genkendte ham straks ved 21:30-tiden, da en tydeligt beruset herre kom vaklende henad Nyhavnsbroen, og politiet tiltalte ham med et 'Godaften Sørensen', men han svarede koldt, at han ikke hed Sørensen. Politiet var dog så sikker på identiteten, at de tog ham med ind i en port for at kropsvisitere ham. Denne foranstaltning var for ikke at forurolige det øvrige publikum i området.

Dette kunne meget let være endt katastrofalt for betjentene, da mistænkte pludselig rakte om til baglommen, hvorfra han trak en skarpladt pistol, men han blev dog hurtigt overmandet og erklæret for anholdt.

Han blev kort efter identificeret som omtalte sømand med et synderegister, som talte 9 måneders Forbedringshusarbejde for tyveri i 1917, hvor noget af straffen var blevet gjort betinget, men allerede året efter fik han endnu 1 års Forbedringshusarbejde for endnu et tyveri, hvorfra han var blevet løsladt i december året efter.

Da han under stærk bevogtning blev ført af sted til afhøring, brød han sammen, så det var ikke meget politiet fik ud af ham.

Efterskrift

Jeg har selv siden februar 1982 boet i den omtalte lejlighed og har talt med min daværende nabo om denne historie, og vi blev enige om, at mordet måtte være begået i min lejlighed, da det drejede sig om en 2-værelses lejlighed som min, hvor min nabo lejlighed er en 3-værelses lejlighed. Af læseren, som bragte mig artiklen med omtalen af mordet, fik jeg at vide, at morderen blev idømt 14 års Tugthus.

På tur med Blågårdens Bibliotek

Af Tine Garsdal

Et samarbejde mellem Blågårdens Bibliotek og Nørrebro Lokalhistoriske Forening

Midt i restriktioner og mørke coronatider søsatte Blågårdens Bibliotek og Nørrebro Lokalhistoriske Forening i begyndelsen af 2021 en lille rask byvandringstur for børn og deres familier. Byvandringen tager ca. en time og kræver en guide. Turen starter ved Biblioteket og Blågårds Plads og slutter samme sted.

Med baggrund i gode lokale historier om bl.a. Blågårds Slot, “Den stærke mands have” og Johanne Louise Heibergs fødehjem, har vi desuden udarbejdet en lille folder indeholdende et lille kort og de gode historier fra området. Folderens kort og vignetter er illustreret af illustratør Tove Krebs Lange, der på bibliotekerne også er kendt for sine mange fine børnebogsillustrationer. Folderen kan man få på biblioteket eller hvis man tilmelder sig en guidet tur.

Ideen om “at være på tur med biblioteket” er egentlig udsprunget af pandemiens strenge restriktioner og de mange forsamlingsforbud indendørs. Biblioteket måtte ud i den nogenlunde friske luft og formidle dér. Vi er så samtidig så heldige at bo i et område der er emmer af historier fra fortiden. Borgernes liv i fest og hårdt arbejde er jo grundstene der har skabt det mangfoldige Nørrebro vi kender i dag.

Undertegnede, bibliotekar og den meget vidende Jan Janssen/Nørrebro Lokalhistoriske Forening har pt. i fællesskab afholdt i alt 6 guidede ture/“På tur med Blågårdens Bibliotek”-arrangementer. Karsten Skytte Jensen har deltaget i den indledende planlægning og har ligeledes øst ud af sin meget store viden om Nørrebro. Vi har haft små grupper af familier og nogle meget vilde skoleklasser på tur. Det har været sjovt og lærerigt og vi fortsætter samarbejdet – Blågårdens Bibliotek og Nørrebro Lokalhistoriske Forening – og udvikler flere tiltag for børn og deres forældre. Vi vil også genoptage byvandringerne i foråret 2022.

Biblioteket har desuden – i samarbejde med Københavns kirkegårde og Nørrebro Lokalhistoriske Forening – udviklet en guide med quiz for børn. Denne omhandler Assistenskirkegården og kan ligeledes hentes på Blågårdens Bibliotek. Assistentsturen kan man gå selv som familie uden guide for børn fra 7-8 år. Denne er også illustreret af Tove Krebs Lange.

Turen rundt på Assistenskirkegården vil også over sommeren blive tilbudt børn og deres forældre – nu med guide og med børnebøger i rygsækken.

Vi besøger nemlig grave bl.a. tilhørende både H.C. Andersen, Benny Andersen og Ib Spang Olsen.

Vi glæder os til foråret og nye eventyr på Nørrebro.

For yderligere information kontakt: Tine Garsdal, Blågårdens Bibliotek, telefon 29283967, e-mail tinega@kff.kk.dk.

Legende børn på Blågårdens Plads, 1950'erne.

Bog anmeldelser

Huset på Nørrebro

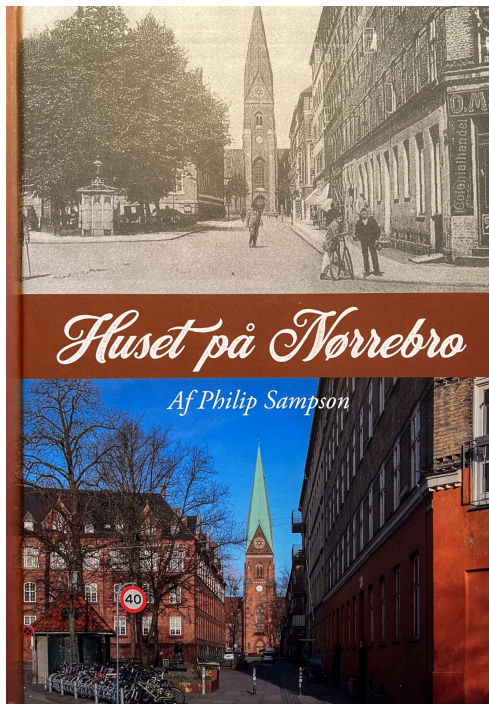
Bogen er skabt efter en ide af Philip Sampson, som af nysgerrighed var begyndt at undersøge historierne om de tidligere beboere i ejendommen Korsgade 55. Bogens første kapitel er en interessant gennemgang af de mange spændende personer, der gennem tiden har boet i ejendommen. To af de mest markante var ægteparret Fredrik og Matilde Bajer, som tog initiativ til at stifte Dansk Kvindesamfund, og hvor Fredrik Bajer senere også blev hædret med Nobels fredspris for hans livslange arbejde for fredssagen.

Philip Sampsons opdagelse fik Andelsboligforeningen Pedersen Bøghs Gaard til at opsætte en mindeplade for Fredrik og Matilde Bajer. En begivenhed der blev fejret med en gadereception med taler fra Dansk Kvindesamfund og FN-forbundet og deltagelse af lokalavisen.

Bogen dækker bygningens historie fra 1870 og indtil Andelsboligforeningens stiftelse i 1985 og udgives i forbindelse med bygningens 150 års jubilæum.

Bogen beskriver minutøst ejendommens historie, beboere og børneliv, og er krydret med den historiske udvikling i tidsrummet 1870'erne til 1980'erne.

Lars Petersen købte ejendommen for penge han havde tjent ved fornuftig mølledrift i en Nordsjællandsk landsby.

Her flyttede han ind med sin familie og han og hustruen fik 5 børn i perioden 1857-1866. Selv om der på Nørrebro dengang var mange lejekaserner opført af skrupelløse spekulanter, mindede ejendommen i Korsgade på ingen måde om dem. Hjørneejendommen rummede tre opgange og Lars Petersen flyttede ind i Korsgade 40, som havde de største lejligheder med kun én lejlighed på hver etage.

Han annoncerede ledige lejligheder til leje, og blandt de første lejere var ægteparret Bajer. De flyttede fra en lejlighed i Blå-

gårdsgade. De flyttede ind i 1871 sammen med 2 børn og et i vente. Huslejen var mellem 300-340 kr. om året. Bogen beskriver de allerførste beboere, udover ægteparret Bajer, var enkefru Delcomyn, enkefru Zillen, frøknerne Krag, skibsfører Raahauge, togfører Olsen, den skøre professor Kolling, der var docent på Polyteknisk Lærestanstalt, hvor han underviste i matematik. Han stiftede familie og fik 5 børn. En urtekræmmer Bartholdy og mange andre flyttede til med deres mange børn.

I 1885 var der 39 børn under 14 år. Børn blev, når de blev konfirmeret, sendt ud for at arbejde eller uddanne sig til håndværkere eller andet praktisk virke. Den børnerigeste familie var ægteparret Bajer, der havde 6 børn.

De gik i skole hver dag på nær søndag, enten i privat skole eller en af de kommunale skoler, Nørre Alle, Fælledvejens skole og Sankt Hans Gade skole.

Bogen er en lækkerbissen for alle der interesserer sig for Nørrebro's bygningshistorie. Den er forsynet med mange spændende billeder.

Philip Sampson. 'Huset på Nørrebro' (2020). Bogen kan købes for 100 kr. ved henvendelse til arkivet, så længe lager haves.

Datter af en havnearbejder — født i går – på tærsklen til i dag

Suzi Elena Apelgren (født 1961) har skrevet en nostalgisk men usentimental bog om sin barndom og ungdom i 60'erne og 70'erne. Dengang var samfundet et helt andet end i dag, det var før velfærdssamfundet rigtigt slog igennem.

Faren var løsarbejder i havnen og moren var hjemmegående. I begyndelsen boede Suzi i en kælderlejlighed i Møllegade sammen med en storesøster og storebror. Der var to værelser og wc i gården.

Sidenhen flyttede familien til Baggessensgade i en 5. sals lejlighed. De tog af og til

badeanstalten i Sjællandsgade, men ellers foregik vask i en balje i køkkenet.

Familien blev forøget med flere børn, herunder en lillesøster der blev født med ned-sat hørelse.

Da området omkring Baggesensgade skulle saneres, fik familien tilbudt en 4 værelses lejlighed i de nybyggede højhu-se i Lundtoftegade. Det var noget af et spring i forhold til indre Nørrebro. Der var centralvarme, bad, altaner, og fællesva-skeri i kælderens.

De fik for første gang nye møbler til stu-en, men møbler til børnenes værelse kun-ne klares ved at samle ølkasser, som blev lagt under madrasserne.

Moren fik arbejde i kantinen i Telefonhu-set og supplerede farens løn for at de kun-ne betale den høje husleje. De faldt dog aldrig rigtig til i Lundtoftegade.

Forfatteren beskriver sin skolegang i Hav-remarkens skole, hvor hun var bange for særlig en af lærerne. Siden hen kom hun på en skole på Vesterbro, hvortil familien flyttede til et stort boligkvarter i en bolig-karre. Endvidere var huslejen væsentligt billigere. De fik nu fjernsyn, endda med farver og de kunne se svensk TV.

Forfatterens opvækst igennem 60'erne og 70'erne beskrives detaljeret, med studen-teroprør, rødstrømpebevægelsen og vel-standen, der gav arbejderbørn mulighed

for at videreudanne sig. Suzi kom på Sangskolen, Sankt Annæ Gymnasium. Her kunne hun dyrke sin interesse for sang og musik. Hun tog studentereksamen derfra, som den første i hendes familie.

Absolut værd at læse.

Suzi Elena Apelgren. Datter af en havne-arbejder – født i går - på tærsklen til i dag, 2021. 184 sider. Bogen kan købes for 200 kr. på forlaget Kliithedegården.

Et levende håb – Frelsens Hærs engagement i Den sorte Firkant på Nørrebro

Bogen om Frelsens Hær på Nørrebro, "Et Levende Håb", der indtil gårdsane-ringerne i 1981 lå i Gartnergade 16. Den beskriver den samfundsmæssige og befolkningsmæssige udvikling i området og samspillet mellem kvarterets beboe-re/kirker/foreninger.

Bogen fortæller interessant om Frelsens Hærs engagement i "Den sorte Firkant" på Nørrebro i perioden 1894 til 1981 gen-nem afdelingen i Gartnergade 16 og ser på korpsets involvering i kvarteret. Bogens kapitler belyser medlemmernes dybe rød-der i og tilhørsforhold til området, deres engagement, aktiviteter med et omfatten-de musikliv, mission og gudstjenesteliv. Medlemmerne var en del af kvarterets be-folkning og de delte samme livsvilkår. De

ET LEVENDE HÅB

Frelsens Hærs engagement
i 'Den sorte Firkant' på Nørrebro

boede i de små lejligheder med deres familier, de fleste arbejdede i en af de mange virksomheder i området, enten det var industri, butikker eller værksteder. De hørte selv til Nørrebros arbejderbefolkning og dannede et korps, der afspejlede det. Man delte kultur med arbejderbevægelsen, når det gjaldt møder, musikgrupper og kvindernes vilkår.

Kildematerialet har blandt andet været en håndskrevne historiebog skrevet af korpsets sekretær i årene fra 1925 til 1948. Bogen beskriver Frelsens Hær, der dengang var meget synlig i kvarteret. De mange gårde, gader, gadehjørner eller pladser,

der egnede sig til march og friluftsmøder. Alle disse steder blev flittigt brugt af soldaterne i Frelsens Hær i Gartnergades korps især om søndagen.

Frelsens Hær gjorde også et stort socialt arbejde med søndagsskole, ungdomsafdeling, kvindegruppe og med besøg på kvarterets værtshus med agitation og salg af bladet Krigsråbet.

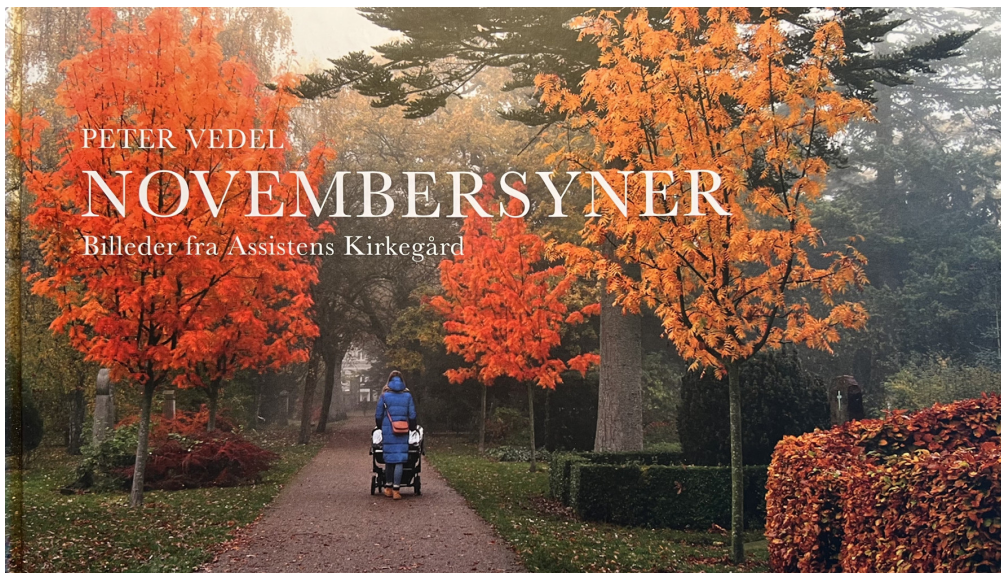
I 1981 skulle en del af Gartnergade sannes bl.a. der hvor Frelsens Hær havde holdt til, og det betød at de rykkede ud til en nyopført bygning i Valby, hvor de stadig holder til.

Gudrun Maria Lydholm. Et levende håb – Frelsens Hærs engagement i Den sorte Firkant på Nørrebro, 2021. Bogen kan købes hos Frelsens Hær, Frederiksberg Allé 9, for 125 kr. plus evt. forsendelse 50 kr.

Novembersyner – Billeder fra Assistens Kirkegård

Peter Vedel har udgivet en fotobog om Assistens Kirkegård. Bogens billeder er alle fotograferet i november måned og viser de vilde farver, som tager sig ud på Assistens Kirkegård. Bogen fører os vidt omkring på en kulturhistorisk rejse via sære statuer og inskriptioner fra gamle gravsten.

Bogen er spækket med flotte gravsteder, statuer, og naturoplevelser, og er et over-

PETER VEDEL

NOVEMBERSYNER

Billeder fra Assistens Kirkegård

vældende syn for både kendere af Kirkegården og for folk, der aldrig har været der. Man får lyst til at vide mere om de kendte og ukendte steder.

Peter Vedel. Novembersyner – Billeder fra Assistens Kirkegård. Sælges hos udvalgte boghandlere, og via novembersyner.dk ligesom der også er mulighed for at købe print af udvalgte fotos.

<p>ÅRSSKRIFT 2000</p> <p>NORREBRO LOKALHISTORISKE FORENING OG ARKIV</p>	<p>ÅRSSKRIFT 2001</p> <p>NORREBRO LOKALHISTORISKE FORENING OG ARKIV</p>	<p>ÅRSSKRIFT 2002</p> <p>NORREBRO LOKALHISTORISKE FORENING OG ARKIV</p>	<p>ÅRSSKRIFT 2003</p> <p>NORREBRO LOKALHISTORISKE FORENING OG ARKIV</p>	<p>ÅRSSKRIFT 2004</p> <p>NORREBRO LOKALHISTORISKE FORENING OG ARKIV</p>	<p>ÅRSSKRIFT 2005</p> <p>NORREBRO LOKALHISTORISKE FORENING OG ARKIV</p>	<p>ÅRSSKRIFT 2006</p> <p>NORREBRO LOKALHISTORISKE FORENING OG ARKIV</p>
<p>ÅRSSKRIFT 2007</p> <p>NORREBRO LOKALHISTORISKE FORENING OG ARKIV</p>	<p>ÅRSSKRIFT 2008</p> <p>NORREBRO LOKALHISTORISKE FORENING OG ARKIV</p>	<p>ÅRSSKRIFT 2009</p> <p>NORREBRO LOKALHISTORISKE FORENING OG ARKIV</p>	<p>ÅRSSKRIFT 2010</p> <p>NORREBRO LOKALHISTORISKE FORENING OG ARKIV</p>	<p>ÅRSSKRIFT 2011</p> <p>NORREBRO LOKALHISTORISKE FORENING OG ARKIV</p>	<p>ÅRSSKRIFT 2012</p> <p>NORREBRO LOKALHISTORISKE FORENING OG ARKIV</p>	<p>ÅRSSKRIFT 2013</p> <p>NORREBRO LOKALHISTORISKE FORENING OG ARKIV</p>
<p>ÅRSSKRIFT 2014</p> <p>NORREBRO LOKALHISTORISKE FORENING OG ARKIV</p>	<p>ÅRSSKRIFT 2015</p> <p>NORREBRO LOKALHISTORISKE FORENING OG ARKIV</p>	<p>ÅRSSKRIFT 2016</p> <p>NORREBRO LOKALHISTORISKE FORENING OG ARKIV</p>	<p>ÅRSSKRIFT 2017</p> <p>NORREBRO LOKALHISTORISKE FORENING OG ARKIV</p>	<p>ÅRSSKRIFT 2018</p> <p>NORREBRO LOKALHISTORISKE FORENING OG ARKIV</p>	<p>ÅRSSKRIFT 2019</p> <p>NORREBRO LOKALHISTORISKE FORENING OG ARKIV</p>	<p>ÅRSSKRIFT 2020</p> <p>NORREBRO LOKALHISTORISKE FORENING OG ARKIV</p>

Husk at tidligere års årsskrifter kan læses på foreningens hjemmeside.